

Isten szeretetéből a kórus képessé vált önálló egyházzenei hangversenyek adására, a cappella zenés áhítatokra, vagy (vendég zenekar, szólisták közreműködésével) kantáta-estekre is. J. S. Bach több kantátája mellett sor került már Buxtehude, J. Haydn, Vivaldi, Schütz „zenekaros” műveinek bemutatására is. Az ország sok-sok gyülekezetével épített ki cserekapcsolatot a kórus. Többször járt Németországban, volt Finnországban és Svédországban, Szlovákiában is.

– A *Gyülekezeti Énekar* egészen önálló tagsággal (kb. 30 fő) hűségesen szolgál otthon, hazánk sok gyülekezetében, de énekeltek már Finnországban, Szlovákiában, Németországban is. A legutóbbi tizennégy esztendő során kb. 130 kórusművet tanultak meg. Hiszem, hogy van jelentősége, hogy az énekkari próbák, a gyülekezeti bibliaórákhoz kapcsolódnak. A kórus vezetői két év óta: *Vikol Kálmán* és *Vikol Angéla*.

A bemutatott közösségek pusztá léte is jelzi a valóságos lelki- és művészetigényt. Ezek az emberek természetes résztvevői az istentiszteleteknek, szolgálnak, vagy értően hallgatják a meglehetősen gyakori egyházzenei áhítatokat. Felsorolni is nehéz lenne azokat a magyar és külföldi hangszeres és énekes együtteseket, orgonaművészeket, akik a zenés esteken szólaltak meg a nagytarcsai templomban.

A gyülekezet rendszeres zenei életének valamennyi „munkása” azonban a Nagytarcsa-Péceli Evangélikus Gyülekezet aktív tagja. Nem vált sohasem gyakorlattá az együttesek erősítése, „felduzzasztása” alkalmi „kisegítők” meghívásával. A közösségek vállalják tehetségük, képzettségük (képzetlenségük) korlátait, határait. Legtöbbjük úgy látja: a zenei tevékenység az istentisztelet egyik formája, eszköz a lelki épülés útján.

A fentiek áldásos következménye: nincsenek nagy gondok a „munkafegyelemmel”. A „sűrített” felkészülés, nagyobb programok, utazások utáni ún. „tét nélküli” próbán is megjelenik mindenki.

Az évadot (mindannyiunk igénye szerint) úrvacsorai áhítattal kezdjük. Minden próbán sor kerül néhány perces áhítatra, melyet a kórustagok vállalnak egymást váltva.

Összefoglalva: jó dolog zenészként dolgozni ebben a gyülekezetben. Nem „csodaország”, nem „különlegesen jó” emberek, de sokszor tapasztaltuk: Urunk érdemen felül ajándékoz minket. Hivatásos zenészként vallom: nagyszerű dolog az „amatőr” hívek közösségében énekelni, zenélni. Istenünk csodája, ha a földműves, iparos emberek, középiskolás diákok zenei „kívánságlistáján” kantátarészletek, korálok szerepelnek. Hálás vagyok Teremtőmnak, hogy erre a munkaterületre állított.

„Énekelek értelemmel és énekelek lélekkel is...” (1Kor 14,15)

Bálint József

Gradus ad Gradualia

A Magyar Egyházzenei Társaság és a Református Egyházzenei Munkaközössége (ReZeM) kétnapos tanfolyamot szervezett szeptember utolsó hétvégéjén. Ennek keretében mutatták be az augusztusban megjelent *Protestáns graduált*, a reformáció egyházainak XVI. és XVII. századi liturgikus énekrepertoárja alapján készült válogatást. Az énekeskönyv szerkesztőit liturgikus és pedagógiai szempontok vezérelték. Ez tükröződött a tanfolyam alkalmain is.

Farkas Zoltán köszöntőjében rámutatott a graduál alkalmazásának területeire; az egyházzene tanításában betöltendő szerepére, és arra, hogy az istentiszteleti, egyházzenei életbe kétféle módon találhat utat: egyes tételei zenés áhítatok és istentiszteletek keretébe illeszthetők, és teljes istentiszteleti rendeket is meríthetünk belőle.

Ezután *Dobszay László* vezetésével éneklés kezdődött. A résztvevők ízelítőt kaptak a graduálok repertoárjából, a különböző műfajok végigéneklése alatt a gyakorlatban ismerkedhettek meg a graduálirodalom tanításának módszereivel is.

Délután *Ferenczi Ilona* a protestáns graduálok repertoárját és forrásait ismertette ugyancsak énekléssel megelevenítve az anyagot. A nyomtatott és kéziratos források közül kiemelte az istentiszteleti rendeket is közlő Huszár Gál énekeskönyvét 1574-ből; a – valószínűleg – egy műhelyben készült Batthyány, Ráday és Óvári graduált; a negyven korabeli graduál alapján készített Bethlen-, és ennek nyomán nyomtatott Öreg graduált, mely a közös evangélikus-református liturgia bevezetésére tett kísérlet emléke; végül az eperjesi evangélikus iskola számára készült, többszólamú műveket is tartalmazó Eperjesi graduált. *Ferenczi Ilona* beszélt előadásában a régi könyvek lejegyzési hibáiról, az átírás problémáiról is.

Szombat délelőtt *Bódis Tamás* tartott vitaindító előadást a graduál mai használatával kapcsolatos kérdésekről. Utalt az Öreg graduál előszavára, melynek írója kiemeli, hogy e műfaj ápolásához jól iskolázott kántorok szükségesek. Megemlíti azt az erős puritán hatást, mely a graduáléneklés visszaszorulásához vezetett, és ismertette, hogyan váltak ellenszenvessé a protestáns gyülekezetekben bizonyos „külsőségek” – köztük a gregorián ének is – az ellenreformáció hatására. Mindez a magyarországi protestáns ízlésre is évszázadokig meghatározóan hatott. Itt kereshetők a ma helyenként tapasztalható tartózkodó magatartás gyökerei is. Ugyanakkor századunk első felében fokozatos érdeklődés ébredt a régi énekkincs felé. Ennek jeleivé váltak a protestáns felekezetek új énekeskönyvei. Most mintha ennek a folyamatnak a következő lépését tették volna meg a graduál szerkesztői, és teszi meg mindenki, aki használatba veszi: a régi, liturgikus éneklési mód felújítását. Az előterjesztést élénk beszélgetés követte. A graduális énekkultúra gyakorlása és megismertetése kapcsán átélt örömök és nehézségek sorát nincs módunk ismertetni e rövid beszámolóban. A napi gyakorlatra vonatkozó legfontosabb gondolat talán az volt, a mai sokszínű gyülekezetben a graduáléneklés gazdagító, értéket és megtartó erőt közvetítő szerepét kellene mindenekelőtt felmutatni és hatni engedni. Ebben a folyamatban nagy szerepe lehet az egyházi iskoláknak, a hitoktatásnak és a gyülekezeti csoportmunkának.

A tanfolyam hallgatósága – mintegy harminc fő – nemcsak az előadások hallgatására gyülekezett össze, hanem péntek este és szombat reggel közös zsoltáros istentiszteleten vett részt, a kurzus pedig szombat délután a *Te Deum* eléneklésével ért véget.

Finta Gergely

Együtt örülünk Sulyok Imrével

A Liszt-díjas zeneszerzőt a Makovecz Imre elnöklétével működő Magyar Művészeti Akadémia tagjává választotta. A kelenföldi evangélikus gyülekezet orgonistája – akinek széleskörű egyházzenei tevékenységéről már több cikkünkben hírt adtunk – székfoglalóját október 10-én tartotta.

Sulyok Imrének a közelmúltban jelent meg szerzői CD-lemeze, melyen orgona- és kórusműveiből hallhatunk válogatást. A felvételen több egyházi vonatkozású mű is szerepel. Elsőként az 1938-ban, orgonára írt fantázia szólal meg, melyben a szerző a gregorián *Te Deum* első dallamsorát dolgozza fel. Az ezt követő partita témája Nagybankai Mátyás 16. zsoltár-parafrazisa: „Ne hagyj elesnem, felséges Isten”. Az első variációkban a barokk korálpartiták formavilága visszhangzik. Az utolsó öt tétel pedálos feldolgozás. A nyolcadiknak ritmikái motoriz-